

Petőfi a rablók között.

Néprege a Homródmentéről.

A mult század közepén, Petőfi korában rémes világ folyt az Erdővidék és Udvarhelyszék között elterülő Rika erdőség bércei között. A század első felében, negyvennyolc előtt, a *fekete bács* volt az utasok réme, Udvarhelyszéktől Erdővidékig. Óriási erejét bámulta a rablóbanda minden legénye. Tőle féltek. Vele szembe nem szállottak, hanem a próba után csak tisztelték a banda fejét.

Hanem a *fekete bács*-nak is meg volt a gyöngéje, mint bármely emberi nagyságnak. Az övé az vala, hogy bolondulásig szerette a szép nótákat. Ha egy szép új nótának a hírét hallotta, hát jobban törte utána a sárt, mint egy hercegi utasért. Addig járt, amíg megtanulta...

Csengő, reszkető hangjától sokszor visszhangzott a Rika bércek tája. Csak zugtak erőteljes dalától a százados tölgyek, az évezredes sziklaoldalok tájai, mintha segíteni akarnák röplésében az erős hangot, hogy elérjen a hang az erdő széléig, a sík mezőig, mert ott nincs, amibe beleütközzék és könnyebben szárnyalhat messzi világá...

Pedig messzi volt a rengeteg széle. Száz kiállítás egymásvégébe sem érkezett volna ki a legközelebbi oldalon. Ez a legközelebbi oldal a rákosi, mert aztán Muszkaországba mehet a rengetegbe a rabló, anélkül, hogy a napsugár csak egyszer rásüthetne a sötét lombok végtelen sátora alatt.

A nótakedvelő haramiavezérnek később párja akadt. Csak olyan haramia vala, mint ő és *Veres Nyika*nak hívták a jövevényt. De ez is éppen olyan *nóták*-bolondja volt, mint a *fekete bács*. Ez

a messzi földet bejárt jövevény hírül hozta, hogy Erdélyország földjét tapossa Petőfi Sándor, az a híres pennáslegény, akinek sok szép nótáját dalolják szerte a hazában.

Kevés biztatás kellett ahhoz a *fekete bács*-nak, hogy meghívja vendégül a nótacsináló Petőfit. Nyika elmagyarázta a rablóvezérnek, hogy nem könnyű dolog ám elnyerni, mert katona és ha jól emlékszik, hát tiszt. Azután a nótacsináló különös alakját magyarázta el és az arca formáját beszélte különösnek. Hát ez a furcsa, különös ember már elbeszélés után is nagyon tetszett a *fekete bács*-nak. Megismerte volna akár egy millió ember közül.

Hát amikor megtudta, hogy *Petőfi* mint katona sem visel gallért!... No, ez tetszett a *fekete bács*-nak. És vallatni kezdé a cimborát, hogy miként lehet katona gallér nélkül?...

Veres Nyika megmagyarázta, hogy annak a verscsinálónak nem a császár parancsol, hanem Kossuth apánk, aki olyan ember, hogy a hazáról esvén szó, még Rózsa Sándornak is megkegyelmezett és vezérré tette... No, hát egy istenes poétát, egy nótacsinálót hogyan engedne gallér nélkül járni...

Addig beszéltek a nóták bolondjai, hogy végre kiokosodtak és megegyeztek abban, hogy fölkeresik a nótacsinálót. Nyika úgy biztatta a *fekete bács*-ot, hogy élve, vagy halva meg kell keríteni. De nem tetszett ez a föltétel bezzeg a *fekete bács*-nak. A rettenetes ember fölgyürte zsiros fekete ingujját és azzal fenyegetődött, hogy megtapogatná annak az istenteremtette embernek az oldalbordáját, aki bántaná Petőfit, a nótacsinálót. Mert a nóta a föld virágja és aki csinálja, az az ég jósága.

A nótacsináló megkerítésére nehezen találták ki a tervet. A fődolog az vala, hogy valamiképen a közelébe jussanak... Lopni már nem kellett tanítani őket.

A *fekete bács* csupán egy istenes nótát akart tőle hallani. Aztán azt se bánja, ha meghal, hiszen egy rablóval több vagy kevesebb?... az nem sokat számít!...

Nagykésőre kisütötték a tervet. Ugy határozták, hogy beállanak a honvédtáborba. Az lesz a legkönnyebb hozzáférkezés.

— De ha nem tesznek ahhoz a csapathoz? — okoskodott a nagy erejű *fekete bács*.

Veres Nyika biztatta, hogy a jelenkezőket oda teszik, ahová kívánják. Igaz az is, hogy ha felismernék valamiképp: menten kibujtatják — nemcsak a honvédmundérból, hanem a bőrükből is!...

Itt esett, hogy az ország legveszedelmesebb két haramiája beállott a honvédek közé s már a negyedik héten, a segesvári csata után olyan ügyesen ellopták *Petőfit*, hogy valóban becsületére vált volna a világ összes haramia vezérének. Az a néhány ezer ember mind személyesen ismerte a különös ruházatu *Petőfit*, de azért senki sem látta a szöktetést.

Ez rablószemfényvesztés volt, mert már egy haramia is szemfényvesztő, hát kettő? Egy nagy seregből hozták ki *Petőfit*, oly észrevétlenül, hogy soha senki se tudott *Petőfi* eltűnéséről bizonyosat mondani, mert nem láthatta senki!...

Ugy történt, hogy két honvédruhába bujt rabló, mikor *Petőfi* a kozákok üldözése elől menekült, a *Küküllő* hidjánál hirtelen megragadták a ló kantárszárát s levezettek a folyó széléhez. Gyorsan leszállították lováról, mintha el akarnák rejteni a kis nádasban és a folyó szélénél kikötött csónak kötelét elvágva, felborították a csónakot a sekély vízben. Majd a felborult csónak alá bujtak, mint valami buvár harang alá, mely csendesen uszott a vízzel lefelé. Mindez oly hirtelen történt a nádas között, hogy azt senki sem láthatta. De azután sem gyanították, hogy azalatt a kis felfordult lélekvesztő halászóteknő alatt három ember a vízben térdig járva menekülhet.

Amint mélyebb vízhez értek, lábálni kezdtek, azonban nem kellett messzire távozni a hidtól a kanyargó *Küküllő* medrében. A második fordulónál felemelte a sajka szélét a *fekete bács*, majd kidugta a fejét s látva, hogy nincs veszély, mert a víz színéig lehajló füzek eltakarják, felszólította a menekülőket, hogy bujjanak ki.

A csónakot megakasztották a parti füzek egyikéhez, de felfordítva, miként elébb volt, ők pedig hárman beültek a füzek sötét árnyai alá a csónak mellé. És itt is előrevigyázó volt a rabló, mert ha valaki jön, csak víz alá merülnek s a

más pillanatban a felborított csónak alatt haladnak tovább lefelé, észrevétlen.

Nagy zápor hullott le a csata vége felé, melytől megáradt a folyó. Szerencsére mégsem ért föllebb a válluknál. Két óráig hallgattak a vízparton, míg teljesen be nem sötétedett. Csupán erre vártak a rablók, mert a további terv már készen volt.

Evezőt nem használhattak, mert csobog. Tehát levágtak két hosszú rudat a parton, melylyel mindenhol a folyó fenekére értek s azokkal lökdösték a sajkát felfelé.

Petőfit megnyugtatták, hogy a helyet jól ismerik, csak kerülőt tesznek, de a honvédtábor felé viszik.

Sötét volt, átkozott sötét. Egy óra mulva akadály nélkül érkeztek Héjasfalva elé, hol kikötöttek. De nem mentek fel Kereszturra, hanem az Erkei erdők szélén betértek ott egy juhásztanyára.

Más ruhákat kértek a juhásztól. A juhász nem akart adni. Hanem mikor a *fekete bács* félre hiva a levegőbe emelte kétszer a félkezével s a nevét is megsugta, úgy vacogott a foga a szegény juhásznak, mintha a hideg rázná. Talán ki is rázta ijedtében. Mert azt is tudta, hogyha ez a rabló megharagszik, olyan erős, hogy a szalmafedeles tanyáját is felemeli.

Igy csakhamar előkerült két öltöny, mely bő ing s mellényből állott az alsó ruhán kívül. A harmadikért le kellett vetközni a juhásznak és a honvédmundur került rá cserébe.

A *fekete bács* elég óvatos volt itt is. Magával vitte a *Petőfi* tiszti ruháját. Bojtár ruhában érkeztek vissza az erdő széléhez, hol megkötve három paripa várta őket a *Veres Nyika* ügyességéből. Hamar tudott lopni a rabló. Lóháton haladtak tovább s úgy fogyasztották el a bojtártól hozott sajtot is. Távozásuk után a juhász hányni kezdte a keresztet magára és reggelig meg sem állott az imádkozással és a kereszthányással, úgy megvala ijedve. De akkor sem merte a faluból látogatásra kijött feleségének elmondani, hogy kik jártak nála, hanem azt hazudta, hogy a szép asszonyok szele kisértette. Az változtatta át honvéddé...

A menekülők, mire pitymallani kezdett az ég karimája, már benn voltak a Rikában, hol a százados tölgyek tövében pattogó hasábok felett serényen készült nyárson forgatva a zsványpecsenye.

A rablók aztán többé nem is engedték el maguk közül a nótacsinálót. Ugy vigyáztak reá, mint a szemük világára, olyan ruhát hoztak neki, amelyet csak kívánt s az eledelét ezüst edényből ette. Tehát azért nem tudott soha senki *Petőfi* haláláról, mert a rablók rejtekhelyéről soha meg nem szökhettek, de szükségét sem látott haláláig. Így beszéli ezt a Homoródmonti néprege.

Péterfi Tamás.

DALOK.

I.

Nincs gyöngyvirág, nincs rózsailat,
Szerelem nincs szivemben;
S a tettetett, hazug lemondást
Csak zengem, egyre zengem.

... Hazugság, hogy rólad lemondtam
S szerelem nincs szivemben,
Hisz önmagamtól egyre kérdelem,
Vajjon szeretsz-e engem?

II.

Pirulva eltitkolt szerelmem,
Te is, te is már ismered.
Szived dobogja, szád susogja,
Hogy bo'dog nem leszek veled.

És szánod a szegény poétát,
Hogy bánatába nincs határ,
S habár Te nem fogod szeretni,
Ő mégis boldogságra vár.

Berkovics Miklós.

Egy régi főispán.

Rövid a történet, de igaz. És szomorú. Ott szerepel, ahol a régi magyar ur élet mindig virágzott: a Felsővidéken s annak is olyan részén, ahol még ma is él és uralkodik. Színhely, nevek sürgötelenek hozzá.

Volt egy főispán. Nagy ur, abból a családból, mely karddal foglalta el ezer évvel ezelőtt a hazát; ott volt a Táborhegyen, Muhinál, Salernonál, Mohácsnál. Egy kicsit gögös; első gavallérja a Felső-Tisza mentének s tulajdonosa háromezer holdas pusztának. Deákparti politikus volt, de a fuzió után Tisza nevezte ki mint képviselőt főispánnak. Sokba került neki a képviselőség, de még még többbe a főispánság. Nagyuri gavallér életmódjáról nem tudott lemondani. Nem kártyázott, nem lumpolt, versenystállót nem tartott, de egy főispáni ebédje rendszerint belekerült 1—4000 forintjába. Így élt a főispán; a gavallér, az ur.

Élt pedig az ő főispáni székhelyén egy kis szatócsboltban Sáfár Zélig. Ennek megmondhatnám a nevét, mert ma már más a vezeték- és az utóneve is és kevesen ismernének rá a kis vidéki város lakói közül. De hát Sáfár Zélignek hívták-e, vagy Berele Hajnak, ez tökéletesen mindegy. Ő is a vereckei szoroson átjött Magyarországra egy kis batyuval, nyulbőrrel a hátán és sippal a szájában. Először a határszéli kis faluban volt szabó, aztán a járási székhelyen korcsmáros s végül a megyeszékhelyen boltos. Mellékfoglalkozása pedig az volt, hogy pénzt kölcsönzött a megszorult embereknek — jó földre.

A főispán és Zélig nem ismerték egymást, csak hivatalosan. Kétszer lecsukatta Zéliget a főispán. Egyszer

uzsoráért, egyszer hamis bukásért. Ugy értem, hogy ha a főispán nem erélyes és igazságos, Zéliget a bíróság a bizonyítékok elégtelensége folytán mindkét esetben fölmentette volna. De a főispán leleplezte Zéliget s Zélig megismerte a börtön szürke falait. Ez azonban egy csöppet sem bántotta. Meggörnyedt egy kicsit a háta, de nem tört meg. Ezért volt aztán az, hogy ha a főispánt látta menni az utcán, száz lépésről kikerülte s áttért a másik oldalra.

Történt pedig, hogy meghalt a főispán felesége s két kis árvát hagyott maga után. Egy kis fiút, meg egy kis leányt. Eltemették a szép fiatal asszonyt s a főispán hozzá látott vagyonának rendezéséhez. Addig ügyet sem vetett rá. S most? Kigyöngyözött a homloka, mikor áttanulmányozta az iratokat és a birtokállományt. A felesége kis birtoka, mely a szomszéd vármegyében feküdt, majdnem tul volt terhelve jelzálogkölcsonnel. És ezt a terhet mind ő táblázta rá egy budapesti pénzintézetnél. Idegesen járkált föl alá a szobában s izgatottan simogatta haját, homlokát. Mitévő legyen? A hagyatékot be kell mutatni az árvaszéknek s így, majdnem tulterhelten. Lehetetlenség. Képtelenség. De mit tegyen? Az ő birtokán, a ráskai pusztán is van már egy kis teher. De még ráfér elég. Hová forduljon hát? A székhely, a város kis intézeteihez? Nem lehet. Elsülyedne szégyenében, hogy ő, a főúr, a ki eddig senkire a megyében nem szorult, most könyörögjön kis zsidó pénzintézeteknél rögtöni kölcsönért. S hozzá nagyobb összegért. Rontana ezzel tekintélyén; gyanút keltene a hirtelen kölcsön s ez csorbát ejtene intakt hírnevén. A fővárosba menni nincs idő. Hosszadalmas az eljárás. Neki pedig a pénz rögtön kell.

Megállt. Nagyot sóhajtott. Összevágta a fogait, szemébe vágta a monoklit s ment a megyeházára. A szolgák és a hajduk ijedten szalutáltak neki. Szigorú volt mindig, de ily szuró, vészjósló még soha sem volt a tekintete. Dolgozószobájában levágta magát íróasztala mögé s megnyomta a villamos csengőt. Gyuri, a huszár, aggódalmasan vágta magát állásba.

— Gyuri — szólt vészjóslón a főispán — menj Zélighez s mondd meg neki, hogy hivatam. Rögtön jelentkezék nálam.

Gyuri sarkon fordult, a főispán meg lekönnyökölt az íróasztalra s két tenyerébe borította arcát.

*

— Zélig, hivattalak.

— Igenis, méltóságos uram. Parancsára itt vagyok.

— Nem parancsoltam; csak kérettelek. Én hozzád nem mehetek, te sem jöhetsz én hozzám. Azért hát itt akarok elintézni valamit veled.

Zélignek megremegett a térde. Furdalta a lelkiismeret s rettegett a főispán haragjától.

A főispán fölállt s félig hátrált az ajtó felé.

— Nézd Zélig, én most is lecsukathatnád. Azok a barkói telekkönyvi átiratások, egynémely amerikai kölcsön...

— Kegyelem! Kegyelem! méltóságos uram. Én oly ártatlan vagyok.

— De én ezt nem teszem. Nem csukatlak le. Nem Zélig! Én — kérni akarok tőled valamit.

Zéliggel fordult egyet a világ. Ez a büszke nagyur, ez a gazdag mágnás, a ki őt kétszer bebörtönöztette, kér tőle. Alázatosan, vigyorgó szemmel hajolt meg:

— Méltóságod kivánsága parancs előttem!

A főispán visszaült a székébe. Félkarjára dölve maga elé nézett s folytatta:

— Zélig, bajban vagyok.

— Bajban? A méltóságos ur tréfál.

— Zélig nem tréfálok. Való igaz, hogy bajban vagyok. És te rögtön segíthetsz rajtam.

— Talán csak nem anyagi kérdés?

— Az, Zélig. Pénzre van szükségem. Még pedig azonnal és sokra.

— Körülbelül?

— Negyvenezer forintra s azonnal. Érted?

Zélig összekuporodott s előbbre lépett.

— Nem, nem értem, uram. Hogy lehet föltételezni rólam, szegény boltostól, hogy nekem negyvenezer forintom volna. Méltóságos uram, én hagymát és retket vacsorázok...

— Tudom. De azért negyvenezer forint van a kasszádban!

A zsidó elfordult és mosolygott.

— Nos? — kérdi türelmetlenül a főispán.

— Méltóságos uram — megadom.

A főispán leteszi a monokliját és a kezét nyújtja Zélig felé.

— Köszönöm!

— De uram, két föltétel alatt. Az összeget rátáblázom a rászkai pusztára, a kamatok fejében bérbeadja nekem a pusztát és...

— Nos, és?

A zsidó alázatos hangon folytatta:

— Most lesz az árverés az új katonai vasut kiépítésének vállalkozására. Én vállalkozó is vagyok s szeretném, ha én építeném ki ezt a vasutat!

A főispán hátradőlt a székében s lassu tempóban mondta:

— Zélig, egyik föltételt sem fogadhatom el. Én kiállítom neked uzsorakamatra is a váltót s egy hónap múlva visszaváltom. Mert azt megtudni senkinek sem szabad, hogy én tőled pénzt kölcsönöztem. Érted? A pusztát bérbe nem adom. A vasutra nézve pedig van már oly kitűnő ajánlat, megbízható, tisztességes cégtől, hogy erről fölösleges is beszélni.

— De ha mégis.

— Nem lehet, ha mondom.

— A méltóságos ur befolyása.

— Másoknak is van befolyásuk; nagyobb, mint az enyém.

Zélig hallgatott egy kicsit, aztán közelebb lépett s halkán, szinte suttogva mondta:

— Méltóságos uram! Lehet a dolgon segíteni úgy, hogy a kecske is jóllakik, a káposzta is megmarad. Én adok méltóságodnak *negyvenezer* forintot és méltóságod kiállít nekem egy váltót *huszezer* forintról.

Tovább nem beszélhe'ett. A főispán kirugta maga alól a széket. Mint egy félistené, felnyult magas alakja. Minden tagja reszketett, ajka vonaglott a fölindulástól. Kezét az ajtó felé nyújtotta s a dühtől fojtott hangon dörögte:

— Mars!

Zélig ijedten, meggörnyedve hátrált az ajtó felé s valamit motyogott magában. Mintha azt mondogatta volna csendesesen: azért mégis az enyém lesz a vasut és a rászkai pusztá.

És ugysis lett. Övé lett a vasut, övé ma a rászkai pusztá. Most nagybirtokos, bankár, más a vezeték, más az utó neve, sőt már előneve is van.

És a főispán? Nyugalmaszták, mert Zélig ellen vetette tekintélyét latba a vasuti vállalatnál. Visszavonult és senki sem látta többé szerepelni Meghalt bánatában. A fia? Elzüllött. A lánya? Guvernant.

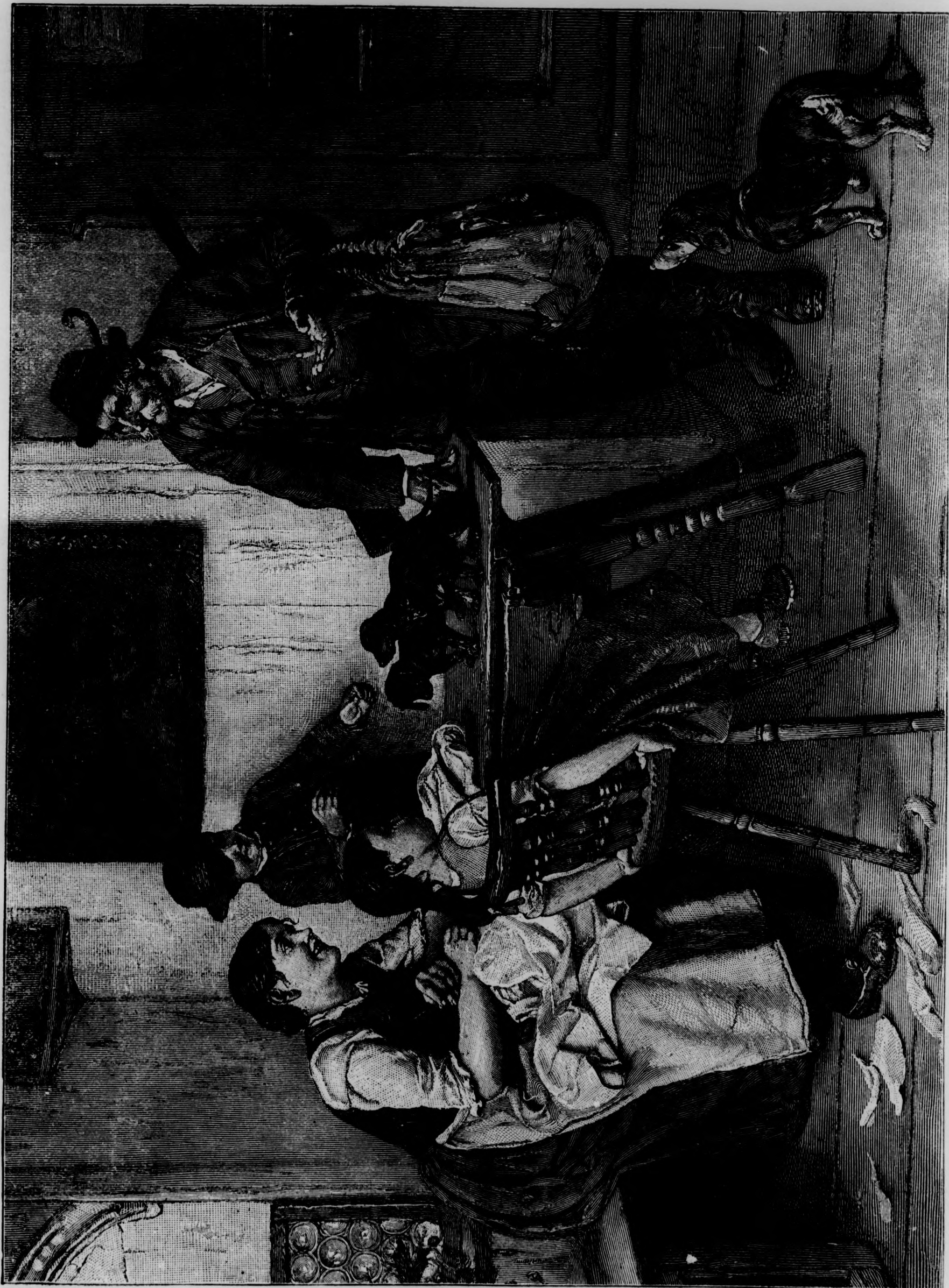
Ennyi csak egy *régi* főispánnak szomorú története.

Petrássevich Géza.

OTTHON.

Leborul az este, elnémul a lárma,
Odahaza kis szobánkban kigyulad a lámpa;
Vigan pattog a tűz az öreg bubosban,
Egész család asztal körül, mind együtt van mostan.
Vacsorálnak éppen s ugyan kiről másról
Folyna a szó, ha nem rólam, a szegény diákról?
Feljövök a szoba, ma, mint minden este,
Kit az élet úgy elvetett, tőlük olyan messze.
A legkisebb öcsém — kezében nagy kácsi —
Hívó hangon azt gügyögi: «gyere haza bácsi».
Az iskolás fiunk levelet irogat,
A levélben megírja, hogy disznót ölünk holnap.
Nagy hugom sóhajtva gondol a bátyjára,
S a legjobb falatját is csak énnekem szánja.
Édes anyánk nem szól és mert sirni szégyell,
Csak mosolyog, de a szemét törli kötényével.
Közbeszól az apám: «Mit busultok már itt,
Nemcsak ő van szegény diák, de ezer is, száz is».
S még soká beszélnek, áttérve más tárgyra,
Meg csak vissza-visszatérnek a szegény diákra.
... Majd elcsendesednek, az apróság álmos,
Osszeteszik kezeiket az esti imához,
Elmondják imájuk: «apának, anyának
Adjon Isten jóéjszakát, meg szegény bátyánknak».
... Elcsendesül minden, kialszik a lámpa,
A jótékony álomtündér száll az egész házra.
Drága szeretteim, aludjatok szépen,
Csendes álmaitok felett őrkdjék az Isten!

Kováts László.

Az öregapó ajándéka.

A KACÉRSÁG.

(Ellesett párbeszéd.)

BÁNYAI: Engedelmet kérek, de nekem egy kacér leány — nem tetszik. Nem és abszolúte nem!

BODROGI: Tisztán izlés dolga! Még pedig — nyugodt lelkiismerettel mondhatom, hogy — rossz izlés dolga! Én pedig éppen ellenkezőleg, egy olyan leányt, aki nem vig, jókedvű, mosolygó arcú és eleven, mint egy mókus — tehát, aki nem kacér — ki nem állhatom. Igenis, barátoskám. Ugy-e, egy fiatal leány, vagy mondjuk asszonyka, aki szereti az életet, aki szeret mulatni, nevetni és egy kicsit másokat is bolondítani — az Bányaiék szerint kacér? . .

BÁNYAI: Hobó! nagyon tévedsz, fiacskám. Az ilyen lányt én is szeretem, csak hogy kacér alatt én egészen más valamit értek. A kacérság a leány, vagy asszony öltözködésében, viselkedésében, beszédében, egyszóval egész föllépésében nyilvánul. És, ha egy leány csak vig, csak jókedvű, meg csak az, amit te az imént nekem elősoroltál, arra bizony én sem fogom rá, hogy kacér!

Ellenben, mindjárt megérted, hogy mit értek én kacér alatt. Képzeld el egy 15—16 éves leánykát. Szép kis arcoskával, csinos termettel. Vasárnap délután anyai beleegyezéssel Riza, vagy Róza nevű barátnőjéhez megy látogatóba. Amint lehalad a lépcsőn, óvatosan körülnéz. Nézi, vajjon a mamája nem látja-e őt. Aztán egy pillanatra megáll, zsebéből izgatottan előkotorász egy feltve őrzött, kopott fátyolt, gyorsan arcára illeszti, aztán még gyorsabban, majdnem futva tovább megy, de csak a kapuig fut. Azontul már biztonsággal érzi magát.

A fátyol büszkévé teszi őt. Szoknyáját, bár alig ér bokájáig, úgy amint azt a nagyoktól látja, sikkesen fel emeli s boldogan, szinte kihívóan néz a szembejövők arcába . . .

BODROGI: Ez csak feltűnő, de nem kacér.

BÁNYAI: Megengedem Eddig csak feltűnő a kicsike. De éppen ezért jobban szemügyre veszik őt. Ekkor történik, hogy egy fiatal ember erősebben néz a szemei közé, ő boldogan kacintgat vissza, sőt egyszer-kétszer hátra is fordul. Több ennél nem kell a fiatal embernek s követi a leányt. Mind közelebb s közelebb ér hozzá. Végre mellette van. Erősen fikszirozza őt. Sőt egy alkalmas pillanatban meg is szólítja:

— Nagysád! Aranyos . . . Médika . . . ne fusson úgy! . . . s így tovább.

A kicsike egyideig türi, de aztán megijed. Igenis megijed. A hólapdából lavina lett. Az előbb ártatlan mosoly — úgy véli — egyszerre szerencsétlenséget hozott. A fiatal ur nyomában, szorosán mellette s Istenem, ha a mama, vagy papa meglátja őt! Szóval fél. Lépteit gyorsítja, remeg egész testében. Azután hirtelen befordul egy mellék utcába és — futásnak ered . . .

Persze az uracs elmaradozik. S ő — mit gondolsz — hová fut? Haza? Oh nem, hanem a Riza vagy Böske barátnőjéhez, kinek már édesen kiszinezve adja elő «kalandját». Lám, ez a kacérság, bár csak az ártatlanabbik

faja. Sokkal rosszabb az asszonyi kacérság. De, apropos, hogy éppen a kacérságról van szó, eszembe jut egy érdekes kis történet, melynek hőse egy igen jó barátunk — diszkréció mellett megsugom — Miklós barátunk.

BODROGI: Kérlek, mondd el, szívesen hallgatlak.

BÁNYAI: Helyes, de előbb cigarettára gyujtok. Így ni! Halld tehát!

Tavaly télen történt a biharmegyeiek bálján. Javában folyt a mulatozás, a tánc. A cigány gyönyörűen játszott egy bájos keringőt s Miklós barátunk is örömmel keringőzött egy csinos lánnyal. Eleven jókedvű volt a kicsike, elbájolta táncosát, aki, ha mindjárt nem is szeretett belé — de élvezettel mulatott vele. A tánc, az izzó levegőjü terem pirosra festették arcát s egyszerre Miklós karjába ölté kezét s mondá:

— Sétáljunk egy kissé. Pihenni akarok.

Miklós készséggel tett eleget e kérésnek s bókolva, szellemeskedve sétáltak. Ekkor hogy-hogy nem, egy üres, alig megvilágított mellékterem elé értek, olyan télikert-féle helyiség lehetett.

Kellemes, enyhe levegőjü termecske volt s a leány ártatlanul, inkább pajkosan mondta.

— Menjünk be.

Beléptek. A leány fáradtan a sok táncolástól egy bársonypamlagra dült. Miklós szemben vele egy székre ült s lassan legyezgette őt.

— Milyen kellemes itt, ugy-e? — kezdte a leány.

— Kétszeresen — felelt Miklós — egyrészt s főképpen ön mellett, másrészt . . .

— Ne bókoljon! — szakította őt félbe a leány.

— Csak igazat szóltam.

A leány hátradült a pamlagon. Szemeit félig lehunyta. Szőke haja rendetlenül övezte szép arcát. Igéző volt! A zene egy pajkos tipegőt játszott. Behallatszott hozzájuk.

— Olyan, de olyan szomjas vagyok — szólalt meg a leány — egy kis vizre nagyon vágyom . . .

Miklós egészen közel hajolt a lányhoz. Érezte arcának melegét. Egy-egy hajfürt arcát csiklandozta. Elbájolta őt a lány szépsége.

— Én is szomjazom — tette hozzá lassan — de . . . nem vizre, . . . hanem csókra! . . .

A leány pajkos lett. Nevetve mondta:

— Nos itt vagyok — és gyerekesen összecsucsortotta ajkát . . .

Miklós magán kívül volt. Vére erősen lüktetett és hirtelen vadul átkarolta a leányt és forró, hosszú csókot nyomott az ajkára.

Ebben a pillanatban megjelent az ajtóban a leány bátyja. Kereste nővérét:

— Lili! Lili! . . .

Meglepődten hőkölt vissza, amint Lilit Miklós karjaiban megpillantotta.

A leány föleszmélt, kiszabadította magát Miklós karjaiból és egyszerre nő lett! Átértette a helyzetet és minden gondolata az volt, hogy magát tisztázza.

Semmivel sem törődve, átváltozott hangon kiáltotta bátyjának:

— Nézd, ez a nyomorult... megcsókolt... Alávaló... nyomorult!...

A fiatal ember vérben forgó szemekkel Miklóstra rohant, de hirtelen átgondolta, hogy jobb lesz az ügyet csöndben, feltűnés nélkül elintézni s folytott hangon mondta Miklósnak:

— Gyáva!!

Névjegyet cseréltek. A leány fivére karján távozott. A párbaj természetesen megvolt...

— Látod, barátom, ilyen a kacér leány.

Herczegh Dezső.

Jeges utján...

Jeges útján nyírerdőnek
Fakószekér tova csörtet.
A nagy csöndben
Más zaj nincs is, galy se csörren.

Foszlik a köd, tova lebben
S lenn a völgyben, hólepetten
Csak felbukkan
Kicsi falu rejtett zugban.

Füstölögnek a kémények,
Mintha nekünk intenének:
Hivogatnak,
Tűzhelyökhöz csalogatnak.

Minden kis ház csöndes fészek,
Csöndes fészke dolgos népnek,
Hogy daloljon:
Mindenütt jó, legjobb otthon.

Versényi György.

Mikor a koronát hazahozták.

II. József 1790 januárjában érezvén halála napjának közeledését, még e hónap 26-ára magához hívatta tanácsosait, kik egyebek között azt ajánlották a császárnak, hogy a német nyelv hivatalos használatát szüntesse meg s a magyar szent koronát küldje vissza Magyarországra. Január 28-án kelt József rendelete:

«A koronát és az országos kincseket Budára kell vinni, mihelyt ott a várban tisztességes helyet készítettek elő részére».

A koronát a testőrök hozták később Budára, az időben, február 25-én írta Amadé Ferenc kamarás atyjának, Amadé Tádé nádornak az alábbi levelet. E levél érdekesen mutatja, hogy milyen tiszteletteljes hangon ír a fiu atyjának, annak még hivatalos rangjával járó címzését is állandóan használja. A XVIII. században a hivatalos nyelv német volt, részben pedig

latin, a francia szokás kezdett nálunk hódítani. A főnemesség szégyelte a magyar nyelvet és épen ekkor, 1790-ben tünik elő ismét a magyar nyelv és divat. Előkerül a piros dolmány, a kócsagos csákó; Amadé Ferenc e levélben ilyen magyaros fölszereléseket kér atyjától, hogy a bécsi koronaörök fogadásánál és a korona átvételénél magyaros diszszel jelenhessék meg.

A levél tisztán bizalmas, magánjellegű, de azért érdekes, mert történelmünk egy fontos eseményére vonatkozik és kortörténeti értéke van.

A címzés francia:

A Monsieur

Monsieur le Comte Thadeé d'Amade de Warkony Chmbellau des la Maj. Imp. Roy. et apost.

a Bőös.

Méltóságos Kegyes Ur Atyám!

Minek utána ő Felsége, ki is már majdnem halála óráján van, de eddig még ugya meg nem halt, különösen sürgeti az korona Budára le vitelét, engem pedig a Nemes Vármegye az Banderisták vezérletére Gróf Eszterházy Károllal deputált, úgy, hogy csütörtökön ebéd tájkor a Farkasfalvi völgyben, ahol tudniillik Magyar Ország határja kezdődik, azután pediglen Köptsénben kísértük, az hol egy éjjel, másnap pediglen Győrött, harmadnap Esztergomba és negyed napjára Budára vitetik, ennek kísértésire egészen Mossonig, ámbár ugyan némely eszközeim vagynak, még is vezető lovakra nem elégségesek, esedezem azért Ngodnak 1a egynéhány cafrangért és hozzá tartozandó szerszámokért, 2a egy széles meg-aranyozott kardért, 3a egy szép koltok tollért és 4a egy magyar nyeregért, mind ezeket, ha nem sokalja Ngod. szombaton erga recipise vedgye által és hozza sietve ide Pozsonyban, hogy legfőlebb szerdán ebédig itt lehessen, mivel délután a szerszámokat össze kölletik alkalmaztatni, meg irtam nekie is pro Superabundanti mit kérjen Ngodtul, különösen pediglen egy magyar nyeregre leszen szükségem, mindenneket nagy köszönettel viszzaküldök, és ha valami elromlana, megtsináltatom. Várom ezen tzkkek miatt is Ngod kegyes rendelésit és magamat kegyelmében ajánlván, holtig vagyok Mlgos Ur atyám! alázatos engedelmes fia Amade Ferentz Pozsony, 15a febr. 1790.

József császár február 20-án meghalt, a koronát a határon vette át a magyar bandérium, melynek, mint a levélből kitünik, Amadé Ferenc volt az egyik vezetője. Mint egy másik levélből kitünik, az egész magyar kíséretet a már öregedő Amadé Tádé utközben Bőösön megvendégelte.

A kaszárnyából.

— Kovács közlegény — szól a káplár — miért adtad el a cipőid?

— Két esztendeig viseltem már és azt hittem, hogy az enyéme.

— Az nem áll, azok a cipők a királyéi.

— Bocsánatot kérek, de nem tudtam, hogy ő felségének ilyen *nagy lába van*.

INNEN-ONNAN.

Kinai kormányzó a kinai hadseregről. Ugy látszik, hogy *Khang-Khuh-Tung*, ez a fényes nevű ur, aki két tartomány főkormányzója: nem lehet valami nagyon megelégedve a kinai hadsereggel, mert nemrég könyvet írt, amelynek ez a címe: *Felhívás tanulásra!* A könyvet az anyacsászárnénak is bemutatták, sőt a császár is megtekintette, akinek pedig nincs valami nagy tekintélye a palota falain belül. A főkormányzó nem lehet maradi gondolkodású ember, mert többek között ezt írja: «Ami a lélegzés a polgárnak, az a hadsereg az országnak. Valamint soha nem élhetett ember tüdő nélkül, ugy nem lehet meg az ország hadsereg nélkül sem. Van mégis akárhány befolyásos kinai, aki azt a nézetet vallja, hogy Kína lépjen összeköttetésbe az európai békeligával, mert Kína politikai helyzete ugy is kétségbeejtő és így mégis legkönnyebben tehetne szert békére. Nekem ellenkező a véleményem. Ily eljárás nem hogy megteremtené a békét, hanem arra bizgatná a hatalmakat, hogy ismét Kinának essenek. Sőt kettőzött gondal kell figyelniünk, amióta minden nagyhatalom a leszerelésről beszél. Amióta a békeliga megalakult, a nagyhatalmak hajóhadaikat óriás költséggel megnagyobbították és költséget nem kimélve, igyekeznek erejüket gyarapítani. A modern gondolkodású főkormányzó következtetéseit végre így szűri le: «Jó állapotban tartott hadseregünktől gyöngé állam félni fog, az erős pedig tiszteli. Ha Európával szövetkezünk, a hasznot az európai államok fogják élvezni. Szövetkezzünk ázsiai állammal, abból csakis nekünk lehet hasznunk. A legfontosabb feladat most egy kitűnő hadsereg szervezése s akkor majd beszélhetünk a békeligáról. Képezzük ki jó csapatokat. Ötven hajóval a tengeren és háromszáz ezernyi jól begyakorolt legénységgel fölszerelve: nincs az az európai békés nagyhatalom, amely velünk kikezdeni merne. Ilyen körülmények között Japánország is Kína mellé szegődik és Európa visszavonul. Ha azonban igazán etbocsátják a csapatokat és a császár meg a nép összetett kézzel várja a békeliga beleavatkozását: nemsokára közel lesz a végnapunk».

***

A japán nő ruhája. Az előkelő japáni nő viseletében keveset különbözik az alsóbb osztálybelitől. A japán nők egyaránt csinosan és izlésesen öltözködnek. Bokáig vagy földig érő köntöst hordanak, mely többnyire selyemből van; legjobban a sötétzöld, világos-kék és sárga színt kedvelik, mely mint alapszín sajátságosan rajzolt mintákkal van sűrűn telehintve. Nem ritkaság az egész himzett ruha sem, néhol dusan aranyszálakkal díszítve. Köntösük nyaka ékalakban kivágott, szélesen lehajtott gallérral; derekunkon arasznyi széles övet viselnek, a ruhaujj csak könyökig ér, lefelé bővül és széles, a ruha színétől rendszeren elütő selyemfodorról van beszegve. A japán nő csak selyemharisnyát visel. Facipője négy-öt ujjnyi magas, rendszeren díszesen kivarrrva, olyan szabású, mint nálunk a házipapucs. Csak vízszintesen emelhetik lábaikat e bájos kis nők, arra kell vigyázniok, hogy papucsuk le ne essék. Karjukat mellükön összefonva, előrehajolva lépkednek, de járásuk kecses. Hajukat valóságos művészettel fésülik, a világ valamennyi nemzetének női között ők tudnak legszebb frizurát csinálni, pedig hajukat mindössze két tüvel akasztják össze. Szemük ferdén áll, de ez arcukat — a mi izlésünk szerint — nem teszi oly kifejezéstelenné, szinte durcássá, mint a kinaiakét, mert szemöldökük szemükkel párhuzamosan haj-

lik. Szemöldöküket festik a japán nők, ugyszintén arcukat is, de nem pirosra, hanem inkább sápadt színűre. A japán nő csinos tarka-barka napernyőt hord és apró legyezőcskét, mely néha igen értékes, mert arany nyele drágakövekkel van ékesítve. Általában a divat náluk nem változik, nemzeti viseletükhöz dicséretesen ragaszkodnak.

***

Mibe kerül egy nagy háboru? Sehol a világon nem foglalkoznak oly nagy aggodalommal egy oroszjapán háboru eshetőségével, mint Franciaországban, ahol nemcsak az Oroszországban elhelyezett milliókat féltik, de mérlegelik annak következményeit is, ha Anglia vagy az Egyesült-Államok hadsereged Japán segítségére siet. Ez a magyarázata annak is, hogy míg az angol lapok egyre háborus híreket bocsátanak világgá, a francia lapok már a konfliktus békés elintézéséről beszélnek. Ugyanakkor a párisi «Figaro» kiszámítja, hogy hozzávetőleg mibe kerülne egy nagy háboru egy európai államnak. A számítás alapjául a porosz-francia háborut veszi és kimutatja, hogy 1870-ben a háborunak minden hónapja átlag 220 millió frankba került. Pontosabb számítás szerint a háboru elején mindennap körülbelül öt millióba, később tíz millióba, sőt ennél is nagyobb összegbe került. Ugyancsak hivatalos adatok szerint 1870-ben hatszázezer embernek volt szüksége mindennap 8,333.000 frankra, tehát 13 frank 88 centime esik. Ha csak tíz frankot számítunk egy katonára naponként, ami bizonyára a legkevesebb, ez alapul szolgálhat a további számításra. 1870-ben körülbelül hatszázezer katona volt fegyverben. Egy nagyobb háboruban Franciaország azonnal két millió katonát küldene a harctérre. Németország ennél is többet, 2,550.000 embert, Magyarország-Ausztria 1,300.000 embert, Olaszország 1,200.000 embert. De nagyobb veszedelem esetén Franciaország azonnal még legalább 900.000 katonát állítana ki, tehát összesen három milliót. Ha már most csak tíz frankot számítunk egy emberre, már naponként harminc millió volna a háboru költsége, de valószínű, hogy ennél is jóval nagyobb. 1877—1878-ban Oroszország tíz frankot költött katonáira fejenként mindennap, pedig csak 350.000 ember volt fegyverben. Nagyobb tömegeknek, aminőket egy modern háboru mozgósítana, ennél is nagyobb napi átlagra volna szüksége. Schäffe, a nemrég elhunyt nemzetgazdász, aki Ausztriában rövid ideig kereskedelmi miniszter is volt, kiszámította 1896-ban, hogy egy modern háboru Franciaországnak naponként 25 és fél millióba, Németországnak ugyanannyiba, Ausztria-Magyarországnak 13 millióba, Oroszországnak meg éppen huszonnyolc millióba kerülne.

***

Kórei közmondások. Minden nép lelkére, gondolkodására nagyon jellemzők a közmondásai. Ezért érdekes az a gyűjtemény, amelyet most a berlini kórei követség egy attaséja tesz közzé népe közmondásaiból. Ime közülük egynéhány: A francia szerszám akkor hasznos, ha új, az ember, ha öreg. — Aki nem figyel, az nem is lát. — Nyitott ajtón a vak is betámolyog. — Olyan erdőben, amelyikben nincsen tigris, a róka is ur. — Mennél magasabb a hegy, annál mélyebb a völgy. — Nem füstöl a kémény, ha nem fűtenek alatta. — Egy zsák aranyból többet ér az ifjunak a vénnek egy szemernyi bölcsesége. — Az orvosság csak akkor fölösleges, ha már meghalt a beteg. — A tigris bőré a gyáva is megláthatja, a csontját csak a bátor.